

روستا و توسعه، سال ۲۴، شماره ۹۳، بهار ۱۴۰۰

DOI: 10.30490/RVT.2020.315478.1123

مقاله پژوهشی

بررسی رابطه ویژگی‌های روان‌شناختی و جمعیت‌شناختی با تنبلی اجتماعی جوانان روستایی در استان ایلام

نیلوفر پورمرادی^۱، همایون مرادنژادی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۲/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۳/۳۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی و تنبلی اجتماعی جوانان روستایی استان ایلام بود، که به روش توصیفی-همبستگی انجام شد. جامعه آماری پژوهش جوانان روستایی استان ایلام (۶۲۷۸۶ نفر) بودند که از آن میان، بر اساس جدول کرجسی-مورگان، ۳۷۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب، مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای بود که روایی آن، با استفاده از دیدگاه سه نفر از اعضای هیئت

۱- کارشناسی ارشد توسعه روستایی، گروه کارآفرینی و توسعه روستایی دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

۲- نویسنده مسئول و دانشیار گروه کارآفرینی و توسعه روستایی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران.

(h.moradnezehadi@ilam.ac.ir)

علمی گروه کارآفرینی و توسعه روستایی دانشگاه ایلام تأیید شد؛ همچنین، پایایی پرسشنامه با محاسبه آلفای کرونباخ (آلفای تنبلی اجتماعی ۰/۸۶۲ و آلفای ویژگی‌های روان‌شناختی ۰/۸۸۴)، مناسب تشخیص داده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-19 انجام گرفت؛ و بدین منظور، از ضریب همبستگی، رگرسیون و آزمون‌های T و F استفاده شد. بر اساس نتایج رگرسیون، متغیرهای مسئولیت‌پذیری، روان‌رنجوری و محل سکونت هفده درصد واریانس تنبلی اجتماعی را تبیین کردند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که در راستای افزایش سلامت روان جامعه، دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی استان به راه‌اندازی و افزایش درمانگاه‌های مشاوره‌ای روان‌شناسی در مناطق روستایی استان ایلام پردازند.

کلیدواژه‌ها: ویژگی‌های روان‌شناختی، روان‌رنجوری، مسئولیت‌پذیری، تنبلی اجتماعی، ایلام (استان)

مقدمه

جایگاه روستاها در فرآیند توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشورها بسیار اهمیت دارد و توسعه هر کشوری، نخست، در گرو توسعه بخش روستایی آن است (Erdheim et al., 2006). بخش زیادی از جمعیت کشورهای جهان سوم در روستاها زندگی می‌کنند و اهمیت توسعه روستایی و نقش حیاتی آن در توسعه و پیشبرد این کشورها بر هیچ کس پوشیده نیست. به باور کارشناسان، توسعه روستایی پیش از هر چیز در گرو توسعه منابع انسانی است (Dianati et al., 2016). جوانان روستایی در بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده‌های روستایی نقشی ارزنده دارند و در راستای دگرگونی روستاها از وضعیت نامطلوب موجود به وضعیت مطلوب، سرمایه‌هایی بالقوه تلقی می‌شوند (Mokht et al., 2014). ایران یکی از جوان‌ترین کشورهای دنیاست و با سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش نسل جوان می‌تواند در توسعه پیشتاز باشد (Takalo et al., 2015). استان ایلام، با دارا بودن ۳۵۰ هزار هکتار زمین زراعی، گوناگونی شرایط جغرافیایی و اقلیمی، وجود جنگل‌ها و مراتع مستعد و داشتن ظرفیت‌های قابل توجه در پرورش دام و طیور، در ردیف توسعه

نیافته‌ترین و محروم‌ترین استان‌های کشور قرار گرفته است (Noreen et al., 2017). این استان، با ۶۷۹ روستای دارای سکنه و ۴۲ درصد جمعیت روستایی، دارای نرخ بیکاری ۱۱/۶ درصد است (Javadi Yeganeh and Fouladian, 2011). روحیه کارآفرینی و تخصص و مهارت فنی در بین نیروهای جوان در مناطق روستایی وجود ندارد (Firouzjaeian and Sharifi, 2016). همچنین، وضعیت توسعه انسانی در استان ایلام سبب شده است که از نظر شاخص‌های توسعه، جایگاه این استان نامناسب باشد (Azadi and Beik-Mohammadi, 2012; Asgari and Mohammadian, 2013).

بنابراین، نرخ بالای بیکاری جوانان روستایی و نرخ پایین مشارکت اقتصادی در مناطق روستایی استان ایلام، از یک سو و وجود ظرفیت‌های مناسب بخش کشاورزی در این مناطق از سوی دیگر، این سؤال را پیش می‌آورد که «چرا وضعیت شاخص‌های اقتصادی یادشده در روستاهای استان بهبود نیافته است؟». هرچند، تاکنون شش برنامه توسعه در کشور اجرا شده و طی آن، روستاهای استان از لحاظ شاخص‌های بهداشتی، زیرساختی، فناوری اطلاعات و... بهبود یافته است، ولی بازهم مشاهده می‌شود که آمار بیکاری در روستاهای استان زیاد است. یکی از فرضیه‌های مطرح‌شده در ارتباط با وجود بیکاری در مناطق روستایی استان «وجود روحیه کارگریزی و تنبلی اجتماعی در بین جوانان روستایی» است. تنبلی اجتماعی موضوعی است که در چند سال اخیر، مورد توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است. ویژگی‌های شخصیتی از جنبه‌های بسیاری بر عملکرد افراد تأثیر می‌گذارد. در واقع، رفتار هر شخص از ویژگی‌های شخصیتی او تأثیر می‌پذیرد (Erdheim et al., 2006). به باور برخی از جامعه‌شناسان، تنبلی اجتماعی مترادف با کرختی و رخوت اجتماعی بوده و در واقع، رشد کند حرکت اجتماع است (Veronique et al., 2001).

کارگریزی ماهیتی فردی، شخصیتی، روانی و فرهنگی دارد و ممکن است برآمده از باورها، ارزش‌ها و آموخته‌هایی باشد که فرد از جامعه‌ای دریافت کرده که در آن، رشد یافته است (Javadi Yeganeh and Fouladian, 2011). بخشی از تنبلی اجتماعی به ویژگی‌های

فردی و شخصیتی برمی گردد (Hoon and Li Tan, 2008). برای تحلیل و تبیین ویژگی‌های شخصیت، رویکردها و نظریه‌های گوناگون وجود دارد، که هر کدام از آنها به شخصیت از دیدگاهی ویژه می‌نگرد و برای تشریح ماهیت آن، تبیینی ویژه ارائه می‌دهد (Satvir et al., 2018). از بین رویکردهای مختلف شخصیت، رویکرد صفات شخصیت بیش از دیگر رویکردها مورد استقبال مدیران رفتار سازمانی، روان‌شناسان و ارزشیابی‌کنندگان قرار گرفته است. رویکرد صفات شخصیت از نظریه‌های صفات آلپورت، آیسنگک، کتل و نیز از نظریه شخصیت مک کری و کاستا^۱ بهره گرفته است (Hashemi and Imeni Gheshlagh, 2007).

در پژوهش حاضر، نظریه صفات مدل پنج عاملی شخصیت مک کری و کاستا مورد بحث قرار می‌گیرد. مدل پنج عاملی شخصیت یکی از مسلط‌ترین و تاریخی‌ترین مدل‌های ساختار شخصیت است و بسیاری از روان‌شناسان بر این باورند که مدل پنج عاملی بسیاری از متغیرهای شخصیت را دربرمی‌گیرد. پنج عاملی که در مطالعات انجام شده به دفعات تکرار شده، عبارت‌اند از روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، سازگاری و مسئولیت‌پذیری (Elyasi, 2009). عامل «برون‌گرایی» شامل تمایلات رفتاری بیرونی و ارتباطی همانند اجتماعی بودن، پر حرف بودن، قاطعیت، هیجان‌خواهی و فعال بودن است؛ عامل «روان‌رنجوری» تفاوت‌های فردی در تجربه ناکامی را نشان می‌دهد و نشانگر استعداد تجربه احساسات منفی بوده و با رفتارهایی نظیر نگرانی، افسردگی، عاطفی بودن و اضطراب همراه است؛ عامل «سازگاری» ویژگی‌های رفتاری اعتماد، انعطاف‌پذیری، همکاری و تحمل را نشان می‌دهد؛ عامل «مسئولیت‌پذیری» بر قابل اتکا بودن و مسئولیت‌پذیر بودن فرد دلالت دارد؛ و عامل «تجربه‌پذیری» به خلاقیت علمی و هنری و تفکر واگرا مربوط می‌شود و افرادی که در این مقیاس نمره بالا می‌گیرند، از لحاظ فکری، کنجکاو محسوب می‌شوند (Carver et al., 1996; Khayatsarkar et al., 2015).

1. McCrae and Costa personality theory

فیروزجاییان و شریفی (Firouzjaeian and Sharifi, 2016)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل تنبلی دانشگاهی به‌مثابه تنبلی اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران»، نتیجه گرفتند که تنبلی دانشگاهی با متغیرهای نبود نظارت و کنترل در دانشگاه، ضعف برنامه‌ریزی در دانشگاه، طفره‌روی آموزشی، فرهنگ تنبلی در جامعه و پایین بودن هزینه‌های تنبلی در جامعه رابطه معنی‌دار دارد.

تکلو و همکاران (Takalo et al., 2015)، در پژوهشی با عنوان «بررسی ارتباط بین مؤلفه‌های مدل پنج‌عاملی شخصیت و تنبلی اجتماعی در کارکنان علوم پزشکی»، نتیجه گرفتند که روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری و مسئولیت‌پذیری با تنبلی اجتماعی رابطه معنی‌دار دارد.

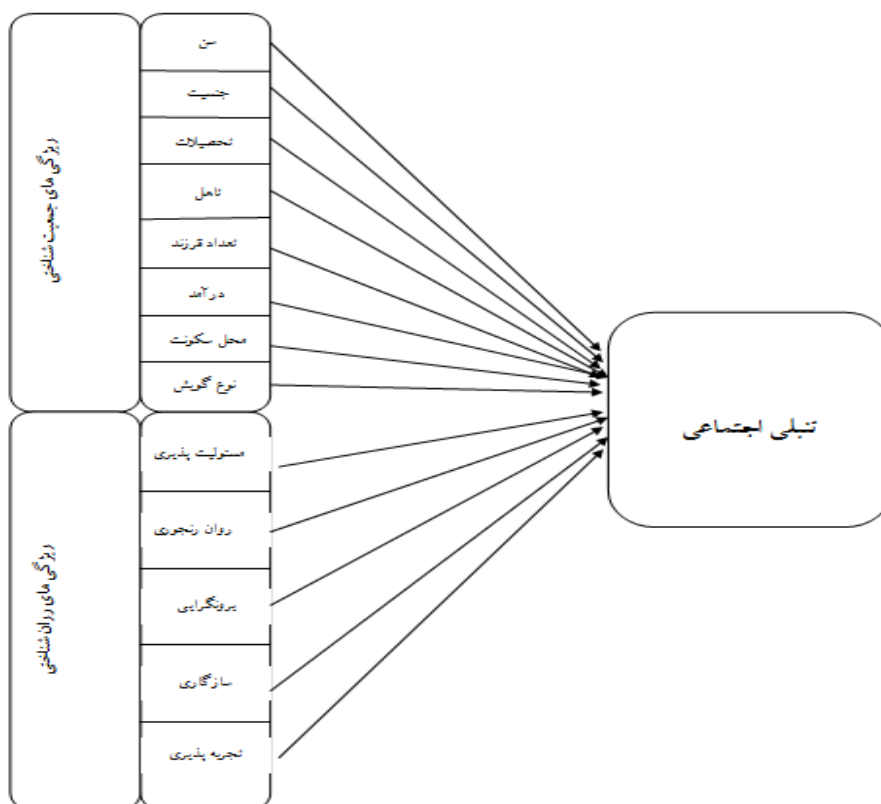
آذین و سادات نوری (Azin and Sadat Noori, 2015)، در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر تنبلی اجتماعی جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله در یاسوج»، نتیجه گرفتند که دختران جوان بیش از پسران جوان تنبلی اجتماعی دارند.

ژانگ و وانگ (Zhang and Wang, 2017)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر تعامل اخلاق کار پروتستان بر تعدیل تنبلی اجتماعی»، بدین نتیجه رسیدند که ابعاد رضایت شغلی و تن‌آسا بودن ارتباط معنی‌دار با تنبلی اجتماعی دارند.

نورین و همکاران (Noreen et al., 2017)، در پژوهشی با عنوان «تنبلی اجتماعی و راهبردهای ضد آن در پاکستان»، بدین نتیجه رسیدند که بالا بردن نظارت، عملکرد و ساختار گروه، با کاهش تنبلی اجتماعی رابطه دارند.

در ایران، با وجود انجام پژوهش‌هایی در زمینه تنبلی اجتماعی در سازمان‌ها، تاکنون پژوهشی در زمینه تنبلی اجتماعی در جوامع روستایی کشور انجام نگرفته است. پژوهش حاضر، برای نخستین بار، با هدف بررسی رابطه ویژگی‌های روان‌شناختی و جمعیت‌شناختی با تنبلی اجتماعی در بین جوانان روستایی در استان ایلام انجام گرفته و در آن، برای تدوین فرضیه‌های پژوهش، مدل مفهومی در قالب شکل ۱ تدوین شده است. همان‌گونه که در مدل مشخص

است، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و روان‌شناختی به نوان متغیرهای مستقل و تبلی اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

مواد و روش‌ها

روش‌شناسی پژوهش، از لحاظ رویکرد و پارادایم، از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و شیوه گردآوری داده‌ها، جزو پژوهش‌های توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش جوانان ساکن در روستاهای استان ایلام با جمعیت ۶۲۷۸۶ نفر بودند. در پژوهش حاضر، با توجه به تصمیم شورای عالی جوانان در سال ۱۳۹۷ مبنی بر تعیین بازه سن جوانی از هجده تا ۳۵ سال، جوان روستایی افراد بین بیست تا ۳۵ ساله

ساکن روستا در نظر گرفته شد. با مشاوره مدیریت امور روستایی استانداری ایلام، شهرستان‌هایی که از نظر ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی و جغرافیایی نزدیک به هم بودند، در یک طبقه قرار گرفتند و بر این اساس، مناطق روستایی استان به چهار طبقه دسته‌بندی و به صورت تصادفی از هر طبقه یک شهرستان و از هر شهرستان یک بخش و از هر بخش دو دهستان و از هر دهستان چهار روستا انتخاب شدند. نمونه‌های آماری نیز متناسب با جمعیت روستاها از بین جوانان روستایی به صورت تصادفی مورد مطالعه قرار گرفتند. از میان شهرستان‌های دهلران، آبدانان، دره‌شهر و بدره، شهرستان دره‌شهر، از بین شهرستان‌های مهران و ملکشاهی، شهرستان ملکشاهی، از بین شهرستان‌های سیروان و چرداول، شهرستان سیروان و از بین شهرستان‌های ایلام و ایوان، شهرستان ایوان به‌عنوان شهرستان‌های مورد مطالعه انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی-مورگان^۱، تعداد ۳۷۰ نفر تعیین شد. در پژوهش حاضر، تنبلی اجتماعی با استفاده از نوزده پرسش مورد بررسی قرار گرفت. با بهره‌گیری از میانگین رتبه‌ای، میزان تنبلی اجتماعی افراد مورد مطالعه در سه دسته تنبلی اجتماعی پایین، تنبلی اجتماعی متوسط و تنبلی اجتماعی بالا دسته‌بندی شدند؛ بدین ترتیب، تنبلی اجتماعی افراد دارای میانگین رتبه‌ای کمتر از ۱/۷ در سطح پایین، افراد دارای میانگین رتبه‌ای بین ۱/۷ و ۳/۴ در سطح متوسط و افراد دارای میانگین رتبه‌ای بیش از ۳/۴ در سطح بالا در نظر گرفته شد. همچنین، برای بررسی ویژگی‌های روان‌شناختی از پرسشنامه شصت‌سؤالی الگوی پنج عاملی شخصیت مک‌کری و کاستا استفاده شده است. این پرسش‌ها دارای پنج محور روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، سازگاری و مسئولیت‌پذیری بود. روایی پرسشنامه را سه نفر از متخصصان گروه کارآفرینی و توسعه روستایی دانشگاه ایلام تأیید کردند. برای بررسی پایایی ابزار پژوهش نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد؛ بدین ترتیب، میزان آلفای تنبلی اجتماعی ۰/۸۶۲ و آلفای ویژگی‌های روان‌شناختی ۰/۸۸۴ به‌دست آمد که نشان از پایایی مناسب ابزار پژوهش داشت. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-19 انجام

گرفت. برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش نیز از ضریب همبستگی، رگرسیون و آزمون‌های T و F استفاده شد.

نتایج و بحث

توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر حسب سطح سواد نشان داد که میزان سواد ۱۶/۵ درصد از پاسخ‌گویان در سطح ابتدایی و راهنمایی، ۲۸/۱ درصد در سطح دیپلم، ۱۴/۹ درصد در سطح فوق دیپلم، ۳۲/۲ درصد در سطح لیسانس و ۸/۴ درصد در سطح کارشناس ارشد و بالاتر قرار دارد. محل سکونت ۲۶/۸ درصد از پاسخ‌گویان شهرستان ایوان، ۳۹/۷ درصد شهرستان دره‌شهر، ۲۱/۴ درصد شهرستان سیروان و ۱۲/۲ درصد شهرستان ملکشاهی است. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر حسب وضعیت تأهل نشان داد که ۴۰/۵ درصد از پاسخ‌گویان مجرد و ۵۹/۵ درصد متأهل بوده‌اند. ۳۱/۹ درصد از پاسخ‌گویان شاغل، ۲۳/۸ درصد بیکار، ۲۶/۵ درصد اشتغال پاره‌وقت و ۱۷/۸ درصد خانه‌دار بوده‌اند. گویش ۲۱/۱ درصد از پاسخ‌گویان لکی، ۲۱/۱ درصد لری و ۵۷/۸ درصد کردی بود. درآمد ۴۲/۷ درصد از پاسخ‌گویان زیر یک میلیون، ۱۶/۸ درصد یک میلیون، ۲۱/۴ درصد بین یک تا دو میلیون و ۱۹/۲ درصد بالاتر از دو میلیون تومان بود.

در پژوهش حاضر، تبلی اجتماعی، با استفاده از نوزده پرسش، در قالب طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای بررسی شده است، که بدین موضوعات می‌پردازند: کار برایم سرخوشی و رضایت باطنی ندارد؛ فرد از طریق کار و تلاش نمی‌تواند شهرت و منزلت اجتماعی کسب کند؛ کار اصولاً برای کسب درآمد است و اگر بتوان درآمدی داشت، نباید کار کرد؛ به نظر من، مهم‌ترین انگیزه‌های کار، مادی و اقتصادی است؛ این چند روز دنیا ارزش این همه کار کردن را ندارد؛ با کار و تلاش زیاد کسی به جایی نمی‌رسد؛ خیلی نباید جوش و غصه فردا را خورد، هرچه پیش‌آید خوش‌آید؛ کسانی که تلاش می‌کنند، از وقت خود بیشترین استفاده را می‌کنند؛ معمولاً بیشتر مردم سرشان کلاه می‌رود؛ لازم نیست آدم هر کاری را که می‌کند، به بهترین

صورت انجام دهد؛ من هیچ وقت حوصله کار ندارم و فقط برای امرار معاش کار می‌کنم؛ من در آخرین روزها و ساعات باقی‌مانده قبوض آب و برق و... را پرداخت می‌کنم؛ وقتی آخر هفته‌ها به گردش دسته‌جمعی می‌رویم، سعی می‌کنم از انجام دادن کارها مثل پخت‌وپز و شست‌وشو شانه خالی کنم؛ وقتی مردم قدر کار را نمی‌دانند، چرا باید به خودمان زحمت دهیم؛ اگر بشود کار خود را به گردن دیگران انداخت، سادگی است که خود فرد آن را انجام دهد؛ هرچه بیشتر کار کنی، کار بیشتری روی سرت می‌ریزد؛ وقتی می‌توان کاری را فردا انجام داد، چرا امروز انجام دهیم؛ من ترجیح می‌دهم کارمند باشم تا همیشه آب باریکه حقوق و بازنشستگی را داشته باشم؛ و شبها بیشتر دوست دارم پای تلویزیون بنشینم تا کتاب بخوانم. توصیف متغیر وابسته تنبلی اجتماعی نشان داد که تنبلی اجتماعی ۴۳/۸ درصد از پاسخ‌گویان در سطح بالا، ۴۷/۳ درصد در سطح متوسط و ۸/۹ درصد در سطح پایین است؛ به دیگر سخن، تنبلی اجتماعی ۹۱/۱ درصد از جامعه مورد مطالعه متوسط به بالاست، که این آمار از ایده‌آل یک جامعه آرمانی و پویا به دور است. نتایج نشان داد که ۹۳ درصد از پاسخ‌گویان روان‌رنجوری متوسط به بالا دارند، که نشان‌دهنده پایین بودن تعادل و ثبات روانی در جامعه مورد مطالعه است. همچنین، توصیف متغیر مستقل برون‌گرایی نشان داد که ۹۷/۸ درصد از جامعه آماری برون‌گرایی متوسط به پایین دارند، که گویای منزوی بودن جوانان روستایی در جامعه مورد مطالعه است. نتایج نشان داد که ۹۹/۲ درصد از جامعه آماری سازگاری متوسط به پایین دارند، که نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری پایین در بین جوانان روستایی مورد مطالعه است. توصیف متغیر مسئولیت‌پذیری نیز نشان داد که ۹۸/۷ درصد از جامعه آماری از مسئولیت‌پذیری متوسط به پایین برخوردارند، که نشان از ضعف مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری پایین در جامعه مورد مطالعه دارد. همچنین، نتایج نشان داد که تجربه‌پذیری ۹۷/۲ درصد از جوانان روستایی مورد مطالعه در سطح متوسط به پایین است، که نشان از ریسک‌پذیری پایین جامعه آماری مورد مطالعه دارد.

نتایج ضریب همبستگی (جدول ۱) نشان داد که رابطه معنی‌دار در سطح یک درصد خطا بین تنبلی اجتماعی و محل سکونت، نوع گویش، روان‌رنجوری، مسئولیت‌پذیری، تجربه‌پذیری، برون‌گرایی و سازگاری وجود دارد. افزون بر این، نتایج تحلیل همبستگی نشان داد که رابطه معنی‌دار در سطح پنج درصد خطا بین متغیر تنبلی اجتماعی و سطح سواد و جنسیت وجود دارد. متغیرهای سن، شغل، میزان درآمد، تعداد فرزند و تأهل رابطه معنی‌دار با تنبلی اجتماعی نداشته‌اند.

جدول ۱- نتایج تحلیل همبستگی تنبلی اجتماعی با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و ویژگی‌های روان‌شناختی

متغیرهای جمعیت‌شناختی و روان‌شناختی	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری	مقدار ضریب همبستگی
محل سکونت	اسمی	اتا	۰/۰۰۰	-۰/۱۸۷
نوع گویش	اسمی	اتا	۰/۰۰۷	-۰/۱۳۹
جنسیت	اسمی	اتا	۰/۰۲۳	۰/۱۱۸
سواد	اسمی	اتا	۰/۰۲۷	۰/۱۱۵
سن	نسبی	پیرسون	۰/۴۶۷	-۰/۰۳۸
شغل	اسمی	اتا	۰/۵۸۲	۰/۰۲۹
درآمد	نسبی	پیرسون	۰/۳۴۶	۰/۰۴۹
تعداد فرزند	نسبی	پیرسون	۰/۲۰۷	-۰/۰۶۶
تأهل	اسمی	اتا	۰/۷۳۵	۰/۰۱۸
روان‌رنجوری	شبه‌فاصله‌ای	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۲۸۰
برونگرایی	شبه‌فاصله‌ای	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۲۴۳
سازگاری	شبه‌فاصله‌ای	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۳۰۸
تجربه‌پذیری	شبه‌فاصله‌ای	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۱۸۶
مسئولیت‌پذیری	شبه‌فاصله‌ای	پیرسون	۰/۰۰۰	۰/۳۵۵

مأخذ: یافته‌های پژوهش

بررسی رابطه ویژگی‌های روان‌شناختی و.....

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (F) (جدول ۲) برای مقایسه میانگین متغیر تنبلی اجتماعی و محل سکونت گروه‌های مورد مطالعه نشان داد که بین شهرستان‌های مورد مطالعه از لحاظ تنبلی اجتماعی اختلاف معنی‌دار در سطح خطای یک درصد وجود دارد.

جدول ۲- نتایج آزمون واریانس یک‌طرفه بین تنبلی اجتماعی و محل سکونت

محل سکونت	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی‌داری	آماره F
ایوان	۹۹	۶۸/۷۴۷۵	۱۴/۸۲۳۶۹	۰/۰۰۰	۹/۷۶۹
دره‌شهر	۱۴۷	۶۹/۳۷۴۱	۱۲/۱۱۵۴۳		
ملکشاهی	۴۵	۵۷/۹۱۱۱	۱۷/۰۷۹۷۹		
سیروان	۷۹	۶۳/۶۰۷۶	۱۳/۹۹۹۴۷		
جمع کل	۳۷۰	۶۶/۶۵۸۱۱	۱۴/۴۲۴۸۴		

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای روشن شدن وضعیت تفاوت در بین شهرستان‌ها، از آزمون دانکن استفاده شد و نتایج نشان داد که جوانان روستایی ساکن در دو شهرستان دره‌شهر و ایوان از نظر تنبلی اجتماعی در گروه یک، شهرستان سیروان در گروه دو و شهرستان ملکشاهی در گروه سه قرار می‌گیرند. به دیگر سخن، چهار شهرستان مورد مطالعه در سه گروه دسته‌بندی شدند. با توجه به میانگین‌ها، می‌توان گفت که تنبلی اجتماعی در گروه یک (شهرستان‌های دره‌شهر و ایوان) پایین‌تر از گروه دو (شهرستان سیروان) و گروه سه (شهرستان ملکشاهی) است.

در متغیر نوع گویش، سه گروه با گویش لکی، لری و کردی از بین جوانان روستایی بررسی شدند (جدول ۳). نتایج آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه (F) برای مقایسه میانگین متغیر تنبلی اجتماعی و نوع گویش گروه‌های مورد مطالعه مطابق جدول (۴) نشان داد که بین این گروه‌ها از لحاظ تنبلی اجتماعی اختلاف معنی‌دار در سطح خطای یک درصد وجود دارد.

جدول ۳- نتایج آزمون تحلیل واریانس بین تنبلی اجتماعی و گویش

نوع گویش	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	سطح معنی داری	آماره F
لکی	۷۸	۶۹/۴۱۰۳	۱۱/۹۶۲۵۳	۰/۰۲۰	۳/۹۷۳
لری	۷۸	۶۸/۶۲۸۲	۱۲/۲۲۷۴۰		
کردی	۲۱۴	۶۴/۸۰۳۷	۱۵/۷۱۷۸۴		
جمع کل	۳۷۰	۶۶/۵۸۱۱	۱۴/۴۲۴۸۴		

مأخذ: یافته‌های پژوهش

از آنجا که آزمون تحلیل واریانس بین تنبلی اجتماعی جوانان روستایی و نوع گویش معنی دار بوده است، برای روشن شدن تفاوت در بین گروه‌ها، از آزمون LSD استفاده شد (جدول ۳). نتایج این آزمون نشان داد که از این نظر، اختلاف بین گویش لکی و لری معنی دار نیست؛ ولی بین گویش‌های لکی و کردی و همچنین، بین گویش‌های لری و کردی اختلاف معنی دار وجود دارد. با توجه بدین نتایج، می‌توان گفت که تنبلی اجتماعی در میان جوانان روستایی منطقه مورد مطالعه با گویش لکی پایین‌تر از جوانان روستایی با گویش‌های لری و کردی است.

به‌منظور شناخت بیشتر عوامل مؤثر بر تنبلی اجتماعی، از رگرسیون استفاده شد. هدف از انجام رگرسیون بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته و تعیین سهم هر کدام از متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته است. رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که کدام یک از عوامل بیشترین تأثیر را بر تنبلی اجتماعی دارد. بنابراین، در مطالعه حاضر، بر اساس مدل رگرسیونی چندگانه، متغیرهایی که همبستگی آنها معنی دار شد، وارد مدل رگرسیون شدند. همچنین، به‌منظور اجرای رگرسیون سطح تحمل^۱ داده‌ها (مقدار تولرانس)، هم‌خطی بین متغیرهای مستقل تعیین شد. از این‌رو، مقدار سطح تحمل داده‌ها در مطالعه حاضر بیشتر از ۰/۱ محاسبه شد، که گویای نبود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل است. همچنین، مقدار VIF نیز فاصله زیادی با مقدار عدد دو دارد، که گواهی بر عدم هم‌خطی بین

1. tolerance

متغیرهای مستقل است. در پژوهش حاضر، رگرسیون گام به گام در سه گام انجام شده که نتایج آن به شرح زیر است:

۱- نتایج گام اول نشان داد که معادله رگرسیون با $F=53/099$ ، $P=0/000$ ، در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است. در این گام، متغیر مسئولیت‌پذیری با شیب خط رگرسیون $B = 0/395$ و $t = 7/28$ در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار شده و همچنین، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده^۱ $0/124$ است.

۲- در گام دوم، معادله رگرسیون با $F=33/390$ ، $P=0/000$ ، در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است و متغیر مسئولیت‌پذیری با شیب خط رگرسیون $B = 0/385$ و $t = 7/18$ و متغیر محل سکونت با شیب خط رگرسیون $B = -0/117$ و $t = -3/47$ در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار شده و همچنین، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده $0/149$ است.

۳- در نهایت، در گام سوم، معادله رگرسیون با $F=25/84$ ، $P=0/000$ ، در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است و متغیرهای مسئولیت‌پذیری با شیب خط رگرسیون $B = 0/312$ و $t = 5/372$ ، محل سکونت با شیب خط رگرسیون $B = -0/116$ و $t = -3/46$ و روان‌رنجوری با شیب خط رگرسیون $B = 0/196$ و $t = 3/04$ در سطح یک درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار شدند؛ همچنین، نتایج رگرسیون چندگانه به روش گام به گام نشان می‌دهد که مقدار ضریب تعیین تعدیل شده $0/168$ است. به دیگر سخن، حدود هفده درصد از تغییرات متغیر وابسته از طریق متغیرهای مستقل تحقیق تبیین شده است.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون اثر متغیرهای مستقل بر تنبلی اجتماعی

گام	متغیر	ضرایب		آماره t	سطح معنی داری	تلورانس	VIF	
		غیر استاندارد B	استاندارد Std. Error					
۱	ثابت	۱/۹۶۲	۰/۲۱۵	۹/۱۳۲	۰/۰۰۰			
	مسئولیت پذیری	۰/۳۹۵	۰/۰۵۴	۷/۲۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	
	$R=۰/۳۵۵$ $R^2=۰/۱۲۶$ ADJUSTED $R^2=۰/۱۲۴$ $F=۵۳/۰۹۹$ (Sig= $۰/۰۰۰$)							
	محل سکونت	-۰/۱۱۷	۰/۰۳۴	-۰/۱۶۷	-۳/۴۷	۰/۰۰۱	۰/۹۹۷	۱/۰۰۳
۲	ثابت	۲/۲۷۱	۰/۲۳۰	۹/۸۹۲	۰/۰۰۰			
	مسئولیت پذیری	۰/۳۸۵	۰/۰۵۴	۷/۱۸	۰/۰۰۰	۰/۹۹۷	۱/۰۰۳	
	$R=۰/۳۹۲$ $R^2=۰/۱۵۴$ ADJUSTED $R^2=۰/۱۴۹$ $F=۳۳/۳۹۰$ (Sig= $۰/۰۰۰$)							
	محل سکونت	-۰/۱۱۶	۰/۰۳۳	-۰/۱۶۵	-۳/۴۶	۰/۰۰۱	۰/۹۹۷	۱/۰۰۳
۳	ثابت	۱/۹۲۸	۰/۲۵۴	۷/۶۰۲	۰/۰۰۰			
	مسئولیت پذیری	۰/۳۱۲	۰/۰۵۸	۵/۳۷۲	۰/۰۰۰	۰/۸۲۸	۱/۲۰۸	
	$R=۰/۴۱۸$ $R^2=۰/۱۷۵$ ADJUSTED $R^2=۰/۱۶۸$ $F=۲۵/۸۴$ (Sig= $۰/۰۰۰$)							
	روان رنجوری	۰/۱۹۶	۰/۰۶۵	۰/۱۵۹	۳/۰۴۱	۰/۰۰۳	۰/۸۳۰	۱/۲۰۵

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتیجه گیری و پیشنهادها

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در میان جوانان روستایی مورد مطالعه در استان ایلام، تنبلی اجتماعی وجود دارد. با وجود برخورداری مناطق روستایی این استان از منابع و معادن فراوان و شرایط آب و هوایی چهار فصل و همچنین، تخصیص اعتبارات در طول شش برنامه توسعه، هنوز وضعیت تولید، اشتغال و رفاه این روستاییان مناسب نیست. شاید بتوان گفت که در برنامه‌های توسعه‌ای چندین سال گذشته، چیزی که کمتر مورد توجه قرار گرفته، نیروی انسانی و بهبود روحیه و سلامت روان آنها بوده است. به دیگر سخن، تغییرات کالبدی و زیرساختی در جوامع روستایی انجام شده، اما اقدام کافی برای ایجاد یک جامعه پویا و کارآفرین صورت

نگرفته است. نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی میزان سواد با تنبلی اجتماعی بوده است، به گونه‌ای که هرچه میزان سواد جوانان روستایی بالاتر بوده، میزان تنبلی اجتماعی آنها کمتر بوده است. در تفسیر این یافته، می‌توان گفت که وقتی جوانان روستایی ادامه تحصیل می‌دهند، به دلیل انتظارات خانواده و جامعه از آنها، می‌کوشند که با یافتن یک شغل مناسب، به گونه‌ای رفتار کنند که بتوانند برای جامعه مفید باشند؛ و از این رو، تنبلی اجتماعی آنها کمتر است. این نتیجه پژوهش حاضر با نتایج برخی از پژوهش‌های پیشین (Javadi Yeganeh and Fouladian, 2011; Chung, 2002; Alirezaei et al., 2013) هم راستاست، ولی با نتایج برخی دیگر از این پژوهش‌ها (Luzzo, 1993; Betz et al., 1996) همخوانی ندارد.

همچنین، بر پایه‌ی نتایج پژوهش حاضر، تنبلی اجتماعی با نوع گویش رابطه داشته، که این یافته با نتایج پژوهش جوادی یگانه و فولادیان (Javadi Yeganeh and Fouladian, 2011) همسو بوده است؛ بین مسئولیت‌پذیری و تنبلی اجتماعی نیز رابطه وجود داشته، که این نتیجه هم با نتایج پاره‌ای از پژوهش‌ها (Bolin, 2006; Takalo et al., 2015; Hoon and Li Tan, 2008; Schul, 2013; Hosseinpour et al., 2014) هم‌راستا بوده است. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که مسئولیت‌پذیری در تنبلی اجتماعی جوانان روستایی استان ایلام تاثیرگذار بوده است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که در راستای بالا بردن روحیه مسئولیت‌پذیری، با تولید برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی استانی، به آگاه‌سازی خانواده‌ها نسبت به وظایف خود در واگذاری مسئولیت‌های مناسب به فرزندان در دوران کودکی، نوجوانی و جوانی و نیز به تشویق کودکان و نوجوانان به قبول مسئولیت‌های شخصی و خانوادگی با هدف کسب تجارب قابل قبول برای مسئولیت‌های فردی و اجتماعی در آینده پرداخته شود؛ همچنین، اداره کل آموزش و پرورش استان، با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، به ترغیب مربیان و مدارس برای واگذاری برخی مسئولیت‌های فعالیت‌های درون مدرسه به دانش‌آموزان بپردازد.

افزون بر این، بر پایه‌ی نتایج آزمون ضریب همبستگی در پژوهش حاضر، بین روان‌رنجوری و تنبلی اجتماعی رابطه وجود داشته است. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که

روان‌رنجوری در تنبلی اجتماعی جوانان روستایی استان ایلام تاثیر گذار بوده است. این نتایج با نتایج پژوهش بیلجیک و هیلال (Bilgic and Hilal, 2011) و همچنین، با نتایج برخی دیگر از پژوهش‌های مرتبط (Foroughi, 1996; Gharabaghi, 2003; Mohammadi, 2010;) (Yaseminejad et al., 2013; Veronique et al., 2001 Takalo et al.,) همسویی نداشته است. بنابراین، از آنجا که پایین بودن اعتماد به نفس و وجود تنش و استرس در نوجوانان و جوانان زمینه‌ساز روان‌رنجوری در آنهاست، پیشنهاد می‌شود که با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، راهکارهای بالا بردن اعتماد به نفس کودکان و نوجوانان در روستاها آموزش داده شود؛ همچنین، با تولید برنامه‌های آموزشی رادیویی و تلویزیونی، به خانواده‌ها یادآوری شود که از مقایسه فرزندان خود با دیگران و ایجاد تنش و استرس در خانواده خودداری کنند و اداره کل آموزش و پرورش استان نیز با ارسال بخشنامه به مدارس مناطق روستایی مورد مطالعه، تأکید کند که معلمان به گونه‌ای آموزش دهند که توانایی‌های هر دانش‌آموز نسبت به خودش ارزیابی و از مقایسه آنها با یکدیگر پرهیز شود؛ افزون بر این، دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی به راه‌اندازی مراکز مشاوره حضوری و مجازی برای مناطق روستایی استان بپردازند تا با کاهش استرس در میان جوانان، زمینه روان‌رنجوری در آنها کاهش یابد.

نتایج ضریب همبستگی نشان داد که محل سکونت جوانان روستایی با تنبلی اجتماعی آنها رابطه داشته است. همچنین، در تحلیل رگرسیون نیز این متغیر وارد مدل رگرسیونی شد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که جامعه‌شناسان و روان‌شناسان به پژوهش‌های بیشتری در زمینه خصوصیات فرهنگی و زبان‌شناختی و قومیتی در شهرستان‌هایی مورد مطالعه بپردازند و در شهرستان‌های دارای ویژگی‌های جمعیت‌شناختی متفاوت، وضعیت تنبلی اجتماعی را بررسی کنند.

در پایان، نظر به نتایج پژوهش، ضروری است که روحیه و سلامت روانی افراد جامعه در دستور کار نهادهای متولی مناطق روستایی استان قرار گیرد. این مهم با همکاری تمامی نهادها و سازمان‌هایی همانند دفتر برنامه‌ریزی و توسعه روستایی، دانشگاه علوم پزشکی، سازمان امور عشایری، سازمان بهزیستی، صدا و سیما، آموزش و پرورش و از همه مهم‌تر، با همیاری خانواده به‌عنوان اولین نهاد انسان‌سازی امکان‌پذیر خواهد بود.

منابع

1. Alirezaei, N., Massah, H. and Akrami, N. (2013). The relation between work conscientiousness and job performance. *Journal of Ethics in Science and Technology*, 8(2): 76-86. (Persian)
2. Asgari, H. and Mohammadian, A. (2013). Investigating the causes of workforce migration from Ilam province. First International Conference on Political and Economic Epic, Roodehen Azad University. Available at https://www.civilica.com/Paper-ICPEEE01-ICPEEE01_1116.Html. (Persian).
3. Azadi, Y. and Beik-Mohammadi, H. (2012). Analysing and ranking development levels of rural regions in the counties of Ilam province. *Journal of Spatial Planning*, 2(2): 41-62. (Persian)
4. Azin, A. and Sadat Noori, K. (2015). Investigating the factors influencing social laziness of youth from 18 to 29 years old: case study in yasuj. National Conference of Charities, Humanities. (Persian)
5. Betz, N., Klein, K. and Taylor, K. (1996). Evaluation of a short form of the career decision-making self-efficacy scale. *Journal of Career Assessment*, 4(33): 47-52.
6. Bilgic, R. and Hilal, E.U. (2011). Investigating the role of the big five on the social loafing of information technology workers. *International Journal of Selection and Assessment*, 3(19): 301-312.
7. Bolin, A.U. (2006). The relationships among personality, process and performance in interactive brainstorming groups. Dissertation Abstracts International: Section B. *The Sciences and Engineering*, 63(6-B): 30-63.
8. Carver, H., Shi, Y. and Michael, F. (1996). Theories of personality Translated by A. Rezvani, Cultural Deputy of Astan Quds Razavi. (Persian)

9. Chung, Y.B. (2002). Career decision-making self efficacy and career commitment: gender and ethnic differences among college students. *Journal of Career Development*, 28(4): 277-284.
10. Dianati, R., Shafiepour, S.F., Zarezeidi, A. and Methani, M. (2016). Investigating the relationship between personality characteristics and job burnout of nurses in east Mazandaran province. *Applied Studies in Management and Development Sciences*, 2(8): 47-54. (Persian)
11. Elyasi, M.H. (2009). Measuring personality characteristics of managers and its relationship with their occupational performance, vivacity and motivation. *Supervision and Inspection Scientific Quarterly*, 3(10): 49-66. (Persian)
12. Erdheim, J., Wang, M. and Zichar, M. (2006). Linking the big five personality constructs to organizational commitment. *Personal Individual Differences*, 41(5), 959-970 .
13. Firouzjaeian, A. and Sharifi, P. (2016). Analysis of academic laziness as a social laziness among students of Mazandaran University. *Applied Sociology*, 28(68): 53-70. (Persian)
14. Foroughi, Q. (1996). The relationship between nurses' personality types and their job satisfaction in Khorramabad hospitals. Teacher Training University. (Persian)
15. Gharabaghi, H. (2003). Investigating the relationship between personality factors and job satisfaction of iranian tractor factory personnel. Tabriz University. (Persian)
16. Hashemi, S.S. and Imeni Gheshlagh, S. (2007). The Necessity of rural development and its role in national development. *Rooyesh Quarterly*, 5(18): 1-16. (Persian)
17. Hoon, H. and Li Tan, T.M. (2008). Organizational citizenship behavior and social loafing: the role of personality, motives and contextual factors. *The Journal of Psychology*, 142(1): 89-108.
18. Hosseinpour, M., Eskandari, F. and Abbaspour, H. (2014). Investigating the relationship between organizational citizenship behavior and social laziness of the employee. *Journal of Career and Organizational Counseling*, 6(19): 24-38. (Persian)
19. Javadi Yeganeh, M. and Fouladian, M. (2011). Social laziness and its influencing factors. *Iranian Journal of Sociology*, 12(4): 109-137. (Persian)
20. Khayatsarkar, v., Khayatsarkar, Z. and Khayatsarkar, F. (2015). Youth's role in progress and development of the country. Eighth Congress of Pioneers of Progress. (Persian)

21. Luzzo, D.A. (1993). Reliability and validity testing of the career decision-making self-efficacy scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 26(2): 137-142.
22. Mohammadi, V. (2010). Investigating the relationship between personality traits and emotional intelligence with identity types in secondary school students of Tabriz County in academic year of 2009-2010. Islamic Azad University, Tabriz. (Persian)
23. Mokht, S., Bagheri, A., Shafiei, F. and Sha'banali Femi, H. (2014). Investigation of factors affecting rural youth motivation for selection of agricultural jobs case study of Gonbad City. *Rural Research*, 6(1): 159-186. (Persian)
24. Noreen, S., Saleem, M. and Mumtaz, S. (2017). Social loafing and its counteracting strategies in Pakistan. *Global Journal of Human Resource Management*, 5(2): 25-37.
25. Satvir, S., Huaqing, W. and Min Zhu. (2018). Perceptions of social loafing during the process of group development. *Elsevier*, 28. Available at <https://ssrn.com/abstract=3161269> –SSRN Electronic Journal: 28.
26. Schul, P. (2013). Investigating the causes of employee deficiency in iranian governmental organizations. Tarbiat Modares University, Tehran. (Persian)
27. Takalo, F., Ahmadi, K. and Ziapour, A. (2015). Investigating the relationship between the components of the five-factor model of personality and social laziness in personnel of Kerman University of Medical Sciences in 2014. *Journal of Clinical Research in Paramedical Sciences*, 4(1): 43-51. (Persian)
28. Veronique, G. et al. (2001). The psychological profile as determinant of satisfaction among French franchises. Available at <http://www.elsevier.com>.
29. Yaseminejad, P., Feyzabadi, Z., Golmohammadian, M. and Naderi, N. (2013). The relationship between public health and procrastination. *Journals of Shahed University*, 8(20): 35-46. (Persian)
30. Zhang, S. and Wang, L. (2017). Interactional justice moderated the effect of Protestant work ethic on social loafing. *Journal of Advances in Management Sciences and Information Systems*, 3: 27-35.

